

X

~~70026~~

карт. 1749-1

ДС (карач)
АБ 825

Bitev dynjaň proletarlarň birliğiz!

Borlaqlaň Muxammat

~~03972~~

NASÛBSÛZ QARACAJLY QBZ

Altı çavuvluq piesa

Издание Областного Карачаевского Национального Издательства.

Исполнено по заказу ВЦК НТА.

КИСЛОВОДСК
1929 г.

Bitev dynjaň proletarlarň birigigzi

Borlaqlaň Muxammat

Проверено 1968 г.

1949 г.

NASÛBSÛZ QARACAJLY QBZ

Карач. 1749-1

Altъ çavuvluq piesa

Издание Областного Карачаевского Национального Издательства.

Исполнено по заказу ВЦК НТА.

КИСЛОВОДСК
1929 г.

С (карач)

Б 82

Терокр. Райлито № 168. Кисловодск, Типография Кар. Нациздата Зак. № 1600—1500 29 г.

Ojnaqanla.

1. *Minat*—63 ҫыльық қарасайлы қарт қатын.
2. *Bajdimat*—16 ҫыльық Minatны қызы.
3. *Xava*—30 ҫыльық Minatны қызы.
4. *Ҷақай*—70 ҫыльық Minatны ері.
5. *Ҷаммолат*—28 ҫыльық Minatны Ҷаҫы.
6. *Coqraq*—26 ҫыльық тижreden bir тул қатын.
7. *Lokқа*—23 ҫыльық Bajdimatны syjgeni.
8. *Mazan*—60 ҫыльық Bajdimatны қайып atasы.
9. *Buҫaj*.—60 ҫыльық қарасайда белgili bir
хыпнысы қатын.
10. *Хаҫай*—35 ҫыльық тижrede adamladan biri.
11. *Gitce*—35 ҫыльық тижrede adamladan biri.
12. *Adej*—80 ҫыльық Lokkanь kelecisi.
13. *Ramazan*—40 ҫыльық. „ „
14. *Maҫaq*—70 ҫыльық elde хыпнысыладan biri.
15. *Qanҫav*—80 ҫыльық Mazanнь kelecisi.
16. *Qavaxan*—60 ҫыльық Lokkanь anасы.
17. *Tatly-Xan*—20 ҫыльық Lokkanь egeci.

Ojun acыloqan zamanda.

Bir qaracaj yjny adeti vla çaraşdırılqan bir yj. Yjny oçaq, oçaqda bir sьnçьr. Sьnçьrda asьlv cojun, bir qьsçac. Oçaq artьnda orunduq, usynde tешek, çasdьq, çuuroqan. Yjny qavьr-qalarьnda kyjzle, kiizle, yj tyvynde otunla vla valta. Otçaqada bir tyv çasdьq, virda alaşa şindik. Minat çyn taraj, Şakaj comaca teşe tururla. Bajdimat allьnda taraqь, çanьnda çyny, alaqa da qaramaj vaş tевenine qarav saqьşlanьv turur.

I. Perde (çavuv).

Minat. A, qьz, çarlv tarasana munu. Syryvcyleribiz çalanьac turadyla. Alaqa terk oquna çamçyla etiv ijme-sek madarьvьz çoqdu. Al arь taraqnь qoluna çanьnь qoluna alqьn. (*Bajdimat qaramaj saqьşqa kiris turur*).

Çammolat. (*Kiris*) Atam! qonur ьgyz comacalanь uvatdьda qojdu. Ol comaca teşik ese tur, bulaj etiv turmada otunna varajьq. (*Şakaj ьrge turuө*).

Şakaj. Bojnunu çigi sьnsьn degin alaj, hь, kel veri nege simsirejse kec voladь, otun alьv kelek. (*Ekti da cьqarla ьgyzle çekgen zamanda saxnanь (ssenань) artьndan Şakaj ьgyzle vla uruşur*).

Şakaj. Mutlaxnь malь—mutlax, ollahi şovralarьnь qovagьrma. Bojnunu çigi cьqsьn alaj. (*Munat yjde Bajdimatqa qarav*).

Minat. Bajdimat, sen bulaj etiv turmada ol çyn usdukkulanь qoluña al, men bu gjaur kişi nege qavoqa ete eseda bir qarajьm, tauqlaqa da aş bereim. (*Minat cəqəvə saxananь artından*)

Minat. Teli sanca, nek etesen vьllajla, bu mallanь çanlarьn aльv qojasanda. (*Bajdimat Minat cəqqanlaј çynny ajaqь vla arb tyrtvə*).

Bajdimat. Sizni bu çynlerigiz, bu mallarьqьzda xucıuqıuza qalsьnlar. Çaj volsa tavlada, taşlada syryvcy etiv, qьş volsa yjden eşikge cьqarmaj çyn-cevgen etdiriv. Dynja çarьqьndan bir çarьqlьq kəgyzmej, ol Coqraqda qajda qaldь (*dev eşikden qarav Coqraqnь kəlgənin kəryə quvanьv olturur, Coqraq k̄iriv*).

Coqraq. Ne işlejsə a qьz, Bajdimat? betinda bulaj aman nek bolqandь?

Bajdimat. Oqaj betimde xatamda çoqdu, saña alaj kərynədi ansь.

Coqraq. A qьz, Bajdimat! meni saña bir syjymcy xarajьm vardь. Igi syjymcylyk versən ajьrman.

Bajdimat. Ait, Coqraq, tova bir allax igi xapar volsa berirmən.

Coqraq. A qьz Bajdimat, bir alamat çaş seni syjyv ajlanadь, sen anь tanьrqada volursan—Sьlьrəqlarladan Lokka dev bir cьrajь, bir aqьlь çaş. Kesida vьlajda caldьş çanьnda turadь. Ma, vuda pismosudu. Sen syjsən anь men busaqatdan caqьrvьv kelir edim. (*Dev vєrir*).

Bajdimat. Qajda bir kəreik, alaj çaravlu zat ese, ne çazadь. (*Qaqьtnь otaqlanьv albr*)

Coqraq. Bilmejme ne çazqanьn, oquv qarasan bilirse,

Bajdimat. Çыль kim kивик volur, qartmьdь çaşmьdь?

Coqraq. Quçursa sen a qьz. Mьjьqlarьna çaнь tyk uara tevregen bir seirlik, bir tańlyq balacьqdь. Sen aнь көрсен asь aryvdan icine çutuv qojarsa. Aнь aman көzden allax saqlasьn ansь.

Bajdimat. Bar coqraq caqьrda kel, bir көreik ol tauşluqnu. (*Coqraq cьqar, Bajdimat ol cьqqanlaj qa-qьtнь albө oqur*).

Bajdimat. Çaным kивик Bajdimatьm, sana alqьn çьль syjymly salam ajtaman. Sen meni tańmasanda men seni көvden veri syjув çyryjme, endiden sora seni көrmej turmaqнь kesime azavqа sanajman. Bu çazoqan qa-qьtьmdan seni oң qolunu ивва et dev tilejme. Bajdimatcьqьm, çaнсьqьm! Seni vla bir çьl çaşasam bir kьn kивик көrynmez edi. Qa-qьtнь çazoqan Сырььqarlanь Lokka. (*Bajdimat syjynуө*).

Bajdimat. Ax men çarль qalaj aryv sözle çazadь. Coqraq aнь qojuv kelmegeedi. (*Qa-qьtнь өşynyn acөө көkregine salbr*).

Bajdimat. Nek qaldьlar eken vьllaj bir? (*өarөө еşik-den qarar. Qajтөө көst-көstн çaraşdbra өaşlar. Qoluna kьzgyны albө çavluqun qьsқан zamanda*).

Bajdimat. Ic çavluqumu tьşьndan aq cille çavluqumu cox etiv bir qarajьm. (*Ictne өlr cille çavluqnu tartar kьzgyge qaraoө*).

Bajdimat. Qajda aruvmanmь? (*Kylymsyreө*) oqaj bir allax men da tań sommaxamman. Alaj volqanlyqqa bulaj etsem хьjньсь Buşajqа uşajma. Endi çavluqumu bir aruv cox eteim. (*Kьzgyны albө tьş çavluqun tańb-lajьna cox eter*).

Bajdimat. Oqaj bulaj qıssam anac̣ qart qaṭna uşajman. *(Daq̣da çavluqun eķi imvaş̣na çiberiē).*

Bajdimat. Ov, ov, ov, bulaj etsem vaşxa volmaj orus inaruşkoqa uşajman. Arabi allax, qalaj etsem bek syjeredi. Axa endi tavḍm bir igisin. Cille çavluqumu şarf etiṽ vaş̣ma ataj̣m, ol zamanda igi caraṭr. Alaj 'et-mej cille çavluqumu vaş̣ma av aṭv ol kirgenlej bulaj aḷna buṽ... deṽ cavsam ne aj̣ṭr edi. *(Deṽ tilin c̣oqaṛḅe alaj eter).*

Bajdimat. Ov meni syjgen menden onlu volmaṣn. Kesim-kesimi teli-meli etdire turaman, *(deṽ çavluqun sarf etiṽ olturur, Çoqraq ķiriē).*

Coqraq. A q̣yz çaṛḅ, teli kibik etiṽ turmada kesiṇi aṽ caraş̣ḍrsana! men Lokkaṇ aḷv kireim. *(Çoqraq c̣oqar. Bajdimat çeñlerin, çavluqun, çeñil-çeñil tarta turur. Lokķa ķeriē).*

Lokka. Yjgyzge igilik Bajdimat.

Bajdimat. Igilik, ķer, sav kel. *(Deṽ qolun tutar) olturuquz (deṽ şindiḳni saḷr).*

Lokka Olturuquz sizda.

Coqraq Bir-birigizge omaqlana turmaq̣zda olturuquz, bir-birigizni taṽq̣yz. Uşaq etigiz. Minat ķerse cac̣-q̣ẓṇ, vaş̣q̣ẓṇ çulqar. *(Bajdimat ṿla Çoqraq bir çerde, Lokķa bir vaşxa şindiḳde oltururlar).*

Coqraq. Ma Bajdimat! ol saṽa pismo çazoqan Lokka budu. Endi siz bir-birigizni taṽq̣yz. *(Lokķaqa qaraē).*

Coqraq. Aha Lokka! Syjgen Bajdimaṭṇ budu. Endi siz kesigiz bir-birigizni taṽq̣yz, men qutuldum.

Bajdimat. Sav vol Coqraq. *(Lokķaqa qaraē).*

Bajdimat. Aj̣ṭoq̣yz, qonaq xapar.

Lokka. Men ne xapar bilemen siz ajtǵaǵız.

Coqraq. Ov, çarlı ыллајла omaqlana turmaqızda bir-birigizni ańlaǵaǵız. Lokka! sena, Bajdimat—Bajdinat dev qıra edinde endiva nek sөleşmejsen. (*Lokka yjalıw waşın qaşır*).

Lokka. Bajdimat! Sen meni bygyn tańsanda men seni kөwden veri tańyman ajt bir eki xapar syjgen çaslarından.

Bajdim. Men ne çaş xapar billikmen, eşikde ajlanan sizsiz, siz ajtǵaǵız xapar.

Lokka. Ajyne sizni çyreklerigizge, qulaqlarǵaǵızda sөzleni omaqların şырдаw ajlanalanı xaparların ajtǵaǵız.

Bajdim. Oqaj çarlı, towa bir allax meni allajlarım çoqdular. Alaja sizni kesigizni wolur da ań ыsyn ajtasыз alaj. Ajtǵaǵız.

Lokka. Meni kөzlerimi aruvluqu qamatxan bir syjgenim bardı, ol da bu saqatda bu yjde meni bla sөleşe turadı, sora men neni ajtǵaǵıman. (*Dev waşın bir çanına burur. Bajdimat kыlymsyrew Coqraqnı qulaqına ş-bbrdar*).

Bajdim. Sora alaj degenigiz kimdi?

Lokka. Ma ola „Xalkөşlanı Ummetalij ajtxanlaj—ne siz-siz, ne da sizni kibik birdi“. (*Coqraq turıw eşlkge qaraw*).

Coqraq. Oj Bajdimat çarlı, Minat kele turadı. Tur Lokka ketik. (*Lokka öre turıw*).

Lokka. Xajda savluq bla qal, Bajdimat, men sizni bir zamanda da unutmam.

Bajdim. Savluq bla bar. Men da endiden sora seni bir da unutmam. Anam wolmaqan zamanda bir tıńıw sөleşirbiz. (*Lokka cыqar. Coqraq artxa qalıw*).

Coqraq. Bajdimat, çaratdъnъ, qalaj kerdyn Lokkanъ?

Bajdim. A, qъz kerti da aruv çaş kore em. Това bir allax kim da syjerik edi anъ. (*Coqraq cъqar, ol saqatda Minat kırlır*).

Minat. Qajda taraqan çynun? quv bolluq andaqlъь beri ne işlev turqansan.

Bajdim. Anam çarlъ, adamnъ çanъn syjmegen kynu da voladъ. Meni vygynly veri vaşъm avruqandan kôzlerim çuq kôrmejdі. Sena xar quru maңa qadalaşan.

Minat. Çanъn cъqlъv qalsъn alaj. Bar terk oquna suv keltir, atan Çammolatda otundan qajta volurla.

Bajdim. Anam sizden qatъ adam volmaz. Adamnъ ne avruqanъn ne qъjnalqanъn qulaqlamaşъz. (*Dev celek-lent albъ tebrer. Eşikden qaraş*).

Bajdim. Anam! Bir qonaqla kelediler. Kimler eseleda bir qaraşъmъ! (*Minat guzavalaş*).

Minat. Ovu, qururuq alaj degen nedi. Bizge bu zamanda kim kellik volur. Ketci aъ bir qaraşъm (*Bajdimatnъ aъ tyrtъş*).

Min. Bajdimat! sen suvqa var. Alanъ men bilmen. Alar Çatdolанъ qartlarъdъlar. Bizden qъz umut etediler.

Bajdim. Qoj-qoj anam sen quçursan. Kereklinida, kereksizni da ajta turasan. (*Bajdimat suvqa keter. Minat yjny çaraşdъra: çasdbqlanъ, têşeklerni qaqar. St-birtgi ela yjny çan-çanъn sermer. Qonaqlar kırlırler*).

Maşaq. Yjgyzge igilik Minat. Ne işlev turasъz. Sav salamatmъşъz.

Min. Igilk kôr apendi, qurmanъn volaşъm. Qajdan çъqdъqlъz. Keligiz-kel avruvuquz alajъm. (*Qollarъn tutar. Maşaqnъ qolun alqan tutar. Sonra olturtur*).

Min. Kysesekda kyçden tavar adamlarъvъz avruçuz alajъm qajdan çyqъyъz. Tъnc esenmisiz?

Maşaq. Şukur-şukur alxamdulilla. Siz kesigiz raxat esegiz.

Min. Bizde da bir xata çoçdu. (*Şakaj bla Çamolatnъ xajt-xujt degen, oğyzler bla kyreşgen tauşlarъ eştilir*).

Min. Siz aiv etmegizda vylaj olturub turuçuz. Men otuncularъvъznъ allarъna qarajъm. (*Minat cъ qar. Qanşav Maşaqqa qarav*).

Qanşav. Da Maşaq apendi, bu Minat bek nalat qatъndъ. Sen bek saq vol, biz munu mal bla aldamaşaq bu vizge qъz vermez.

Maşaq. Da mena şeriatnъ arъ-beri çyzdyryv ajtъr edim. Alaja Mazan axcadan qorquv qolun qъsmaşъn anşъ.

Mazan. Siz virda qorqmaqъz. Men anъ ne çurumunda axca bla çuarman. Men alarqa axcanъ alaj kôgyzъrmeъn tav qъzlarъ varmajman dev kesi-kesin canca tursada qolun—ajaçъn vajlav verir kivik etermen.

Maşaq. Alaj volsa iş çerindedi. Çarlъbъqnъ allax ursun. Men çarlъnъ kôryv volmajman. Men çarlъ adam neda anъ savijî ôlse kesim çanazyçqa varmaj azanşъmъ çiveriv qojaman. Nek deseç alarnъ qollarъ qurudu. „Quru qolda bereket çoç“ deçdi quran. Çarlъda ne iъman vardъ. (*Şakaj saxnanъ artъndan qavqa eter*)

Sakaj. Aj allax yjyny quv eterik. Bu zamaça deri yjde olturub turmaj eşik allarnъ sibirseç (*Mazan yjde çeъerlerine*).

Mazan. Otuncunu acuvu burnunda dev Şakajda camlana көremen. (*Minat Şakajqa acuvlanbө*).

Min. Ket-ket serine varma, eşik allыndan урылыв сьққын. Ujde qonaqlar vardыlar avzuңı tьj. Това бир allax buşduqıңı сьқарьрман.

Qanşav. (*Çoңerlerine*). Xaj, xaj, xaj qaramььq açır qatьn degenin ma! Alanlar ant tetdir munu qьзьda kesi kivik bolsa Mazannь çaşьn-vaşьnda yjden quvuv сь-qarььqдь.

Mazan. Xata çoqdu. Meni çaşьmь ol tuvarlaqqa saluvcu çavьşmaq tajaqь sav bolsa anь qьзьn bir urqanlaj altь cyveltir. (*Minat kirtө*).

Min. Siz maңa -aiv etgen volursuz. Men andaqьь veri qart bla uruşaman. Otuncunu acuvu burnunda dev bizni usyvyzge savanсь curumlar etedi. (*Ajaqqa ajran qujuв*) men sizge aьььь voloqanman birer suvsav tartь-qьz. (*dev tuvralarьnda olturur. Alar icerler*)

Min. Apendi, avruvıң alajьm, aьььqьz ne kerekdi, ne xararьqьz vardь.

Maşaq. (*Başьn arb-beri qaltbratbө*) Minat biz sen-den bek ullu murat bla kelgenbiz. Sen eterni kesin bilirsен anсь. Biz bygyn bir çanьndan adetini, сьььь eter-biz, bir çanьndan seni qьзьнь şeriatlandьььььqqa dev seni razьььььь tavsaq vьlajьь muratьььь. Da Minat egecim bu Mazannь çanьz bir çaşь vardь. Ol çaşьdan seni qьзььa kelecı voluv kelgenbiz. Bygyn senden çuav izlejьiz. Mal, adet, namьs, ylgy d. a. k. zatlarьqьznь tolu eterikьiz-

Min. Apendi! meni balamь, kesimida adamoqa sa-naв ajtoqan sөzygyzge bereket versin. Alaj bolsada bizda

bir sələşib, bir keneşib qarajbq; qızda razı volurmu, volmazmь anьda bileikda tambla sizge çuav verirbiz.

Qanşav. İş sen cij desen cij, biş desen bişdi. Seni Minat, qalaj adam bolqanьnь viz bileviz. Da egecim bek saqıb et, bu Mazan kibik çuvuq tavmazsan. Mal desen mal, mylk desen mylk xar bir zatь ornundadь; çaşь desen çaraqan bir malcь, xar kynde syryvyn arlaqqa açasdmaj kytyv keledi.

Min. Xajьr-Xajьr Qanşav, siz inanьqьz men sizni çanь qьzda volurman, men Mazandan çaşьndanda qacmajman; em çuvuq çer emda xonsu, tambla çuavav verirbiz. (*Qonaqla cьqarlar, Minatda alarnь aşьra cьqar, Şakaj kirib*).

Şakaj. Ej...bu qatьna nalat qara çaqьlsьn, bu betsizni maңa keltirmegen balaxь qalmadь, bu qara qatьnnь bu adamla blava ne işi vardь; bu işlerini qoj desen, „xam“ dev icine çutadь. (*Minat acuvlanbь kirib*).

Min. Endi murdar kişi ajt veri ajtьrьnь! Adam barnь bilmejsen, adam çoqnu bilmejsen; alar seni adamqa sanav, senden qьz tilev, seni yjynde olturadьlar; sena boran-qьlan ete kelesen.

Şakaj. (*Acuvlanbь*). Ket gjaur betsiz, seni sөzyne saңada allaxnь nalatь bolsun, esitdirme maңa sөzynь. (*Çammolat kirib*).

Çammolat. Sizni yjygyz qurusun ne çaşьbьqьzda, ne qartьbьqьzda bir-birigizni kesgenden bir toxtamadьqьz. Bajdimatxava ne bolqandь, çьlamsьrav turadь, vьjaqь anam seni ana bir uvuң çetgen volur.

Min. Urme-yr, anь saңa sorqan coqdu, ol adam-larqa keneşirbizda çuavav verirbiz degenim ycyn çьlajdь.

(*Şakajqa qarav*). Endi nege tınlajsan, alar başbız kibik birer adamlarǵızdılar, men alarqa tambla çuvav berirbiz dev qajtarqanma, bu iş bizge aman iş tyjyldy.

Şakaj. (*Başın arı-beri silki*). Tın-tın-tın, gjaur betsiz qatın, Mazannı cyjyrtmek burun çaşnava, ne ajtın verlik edin? neva anı Bajdimat qalaj unar, qoj bu qylyqlarǵı!

Min. Seni adamqa sanaqanğa başın kövyvcendi. Bar Çammolat Bajdimatxa bir sölüş kel, tıpvun bir eşiteik.

Çammolat. Anam sen boş zatlaqa aqylnı völese, Bajdimat anı unarqı bolsa, sezer-sezmez közleri kövgyncy çılamaz edi.

Min. Daur etme, teli, sen ne bilesen, alar sana minerge belgi at, çegerge belgi ögyzle berlikdiler; sen çaşın Bajdimatxa bir, soruv qara, unasa unar, unamasada biz anı Çatdolarqa vermej qojarqı tyjylıvız.

Çammolat. Anam! sen burıdı muratlarnı qoj, endigi zakonla qızlanı syjmegellerine verdirmejdiler.

Min. Ne zakonu ol, men ölsemda keşevik zakon bla qızın erge vermem; sen ol zakonlaqa qulaq asmada var. (*Çammolat cıqar. Minat Şakajqa qarav*).

Min. Sen, a...k işi bir zatqa ojlaşa, tyşyne bilmejsen. Biz Mazannı çaşına Bajdimatın verirge kerekbiz, nek desen tytynleribiz bir birlerine qoşula turqan xonşu, em çuuq. Biz qart bolqanbız. Bir avruqanbız, bir sızlaqanbız bolsa başbız çastıqqa çeter-çetmez, ol tolu yjden qoltuqu, qojnu bla kellikdi. Biz otqa bir völek gardoş kömsek alarnı çartyların çylyaj alıv varıv ana aşatırbız. Mazanlar desen bir tolu yjdyler. Mal de-

sen mal, mylk desen mylk, xar zatlarь alanь ornundady. Qurmanda qurman mallarьbyz. Çaj zamanda, çaj qozularьbyz, d. a. k. xar adetibizni, xar namьsьbyznь tavdyrlyqдыла. Bajdimatнь atasь, sen bir saqьş etiv qara.

Şakaj. Da qajdam ant etdir. Çuvuqa bek çuuq çerdi, alaja tejri anь çaşьнь xьrь xapary çoqdu.

Min. Qoj-qoj Bajdimatнь, atasь sen voş xaparlaqa qulaq asma. Mazannь yjyn-vaşьnda çyrytgen çaşьdy dejdiler.

Şakaj. (*Boj salьş*). Da xair, vьjaqь seni artда bir ciin cьqmasьn. (*Çammolat Kirie*).

Çammolat. Anam, ant etdir, men Bajdimatqa vardьm, unaqan qoj kesi-kesin otqa ata edi, em artда alaj ajtdь: anam anь ycyn terlemesin çer basqannь at bileди. Mazanlarь vla çaşarьq anam tyjyldy menmen. Endiden sora maңa vu işni saqьnmaqьz dev qojdu.

Şakaj. Tejri nalatdan tuvqan nalat degin, kьzlerini çiltinlerin cьqarьrman. Endi olda bizge çuav qajtarady.

Min. Ol alaj ete voj salьr, biz işni eterge kerek-biz. Çammolat! var Bajdimatнь saqьrда kel. Ycyvyz da bir ariv ajtьv kьreik. (*Çammolat cьqar*).

Min. Bajdimatнь atasь, alqьn aruv ajtьv kьreikda unamasa igi qorquturqa kerekdi.

Şakaj. Unamaj ne eterikdi, ant ьzьndandь birda unasa, volmaz qalsa biz anь voj saldyrьr zat tavarьbyz, ol bek ariv voj saldyrьr. (*Bajdimat vla Çammolat kirirler. Bajdimat otçaqada olturur*).

Min. Bajdimat, valam, sen nek telilenesen, biz saңa qalaj tьşlyq tavar edik, dev ajlanavьz, sena viz ajtoqana sьjьnmajsan (*Bajdimat mьdaxlanьş turur*).

Şakaj. Qъзым, sen boş telilenmeda et bu işni. Biz münü saña igiligin biliv aјtavъz. Balam, çanyм sen boş çaşьq etme.

Bajdim. Çeti ахьr zaman ајlansada men bu işni etmem, endiden sora maңa münü saqъnmaqъz. Menda хajуаn tyiylmen, adamman. Başьma çeterikni аңылајman.

Şakaj. Entda ајtaman, qъзым, çanyм etme vьlaj. Biznida mьdah etme. Balam saңa men meşina, çavluq, curuqla аlyрман.

Min. Çanyм, атаңда viznida mьdah etme.

Bajdim. Siz maңa balam dev ајtъrьq esegiz bu işni аtьn saqъnmaqъz. Siz kesigizge belgi атlar, belgi оgyzler аlьqсыz, mena-kyn saјьn çьlamuqum vьlа gьrçь-ньmь teң аşav турluqman. Bu sözny maңa sөleşmegiz.

Şakaj. Tejri, it sekirgenden tuvqan, көzlerini сьqа-гьрман. Ань saңa soruv kim eterikdi (*Şakaj acuvlanъv qoluna comaçanь alьr, Bajdimat qorquv оre turur*).

Bajdim. Siz meni qorqutuv satarqamь umut etesiz.

Min. Tьn, qururuq атань аlyндырасан (*Dev vaşьna urur*).

Şakaj. Nalatdan tuvqan natal, seni көzlerini vuqu-larьn сьqарaım men (*Bajdimatqа cavar. Minat vьlа Çammolat Şakajnb tutarlar*).

(Ç a v u v e n e r).

II Perde.

Ekinci perde асылған заманда вѣжақъ уј тырленmez. Ујде Bajdimat kesi çañыз оltуrуv тѣdахлаңаn халда çавлуқun ма-ңлајына тартъv бираз турқандан sora ахсѣнѣv.

Bajdimat. Ах мен çарлъ ne eteim, ваşым valахха qaldъ. Вѣла meni kim көv ахса verse аңа satarқа kyре-şedile. Men esem ne eterge bilmej dunjam qaraңъ voladъ. Ах... (*Başын tutуv çerge qarар, daqьda*) ol Coqraqda qajda qaldъ volmaz qalsa Lokkaқа qасъv keter edim. (*Coqraq kirtir*).

Coqraq. Bajdimat çарлъ вѣлај etiv nek тurasаn. Av-ruqаңыңы vardъ? Minata qajdadъ? bir өlkyc ғырçынлъq berirmedi dev kelgen edim.

Bajdimat. Kel Coqraq oltur, men da seni saqьнѣv tura edim. Anamda busaqatdan келir. (*Coqraq oltуrуv*).

Coqraq. А qьz, çарлъ nek saqьңаn edin. Oqese na-qьrdаmъ etesen?

Bajdimat. Coqraq, quçursаn sen qajрь naqьrda etemen men etiva, sen bilmejmisen meni vaşымa kelgen qara kynleni. Meni Çatdolanъ Mazannъ çаşына vereviz dev anam, atаmьda allандьгъv ајlanadъ. (*Coqraq qollarь vla tovuqlarьn urуv*).

Coqraq. Ov çарлъ, qatъv qalajым annаn ese. Alаја qalaj ајtасаn? ах... мен çарлъ Mazannъ kenke бурun

çaşınamь?... dь dь, dь, ɵlyv qalajьm aһnan ese seni ol
zьmьpьq sancaqava ne aјьv veredile?

Bajdimat. Ax, a qьz alajьmьdь? Men anь taһьmajьman.
Taһьqanlava varь bir cyjyrtmek burun dev sөгediler.
Coqraq, җarlь Qaranь taһьqan varь anь aloһьn burnun
sөгedi. Kim qamzaq burun dej, kim suv burun dej, kim
quv burun dejdi. Bu qururuqnu burnuna mьzqaltmь
cьqqandь.

Coqraq. Tav alajьdь, alaj, burnunda mьzqaltь vardь
dejdiler. (*Ektьlda kylyrler*).

Bajdimat. A qьz quҗurbuz viz, toquz duquzamь
bolqan tojqa kiriv tevsej edi degenca anam menі ɵmyrde
taһьmaqan bir adamьta xajьvannь satxanca sataman dev
ajlanadь, mena kyle ajlanaman.

Coqraq. Da ne ɵteik: men saһa ol tyz valacьqnь
keltirdim, sen ana bir җuq ajьmadьn.

Bajdimat. Lokkaqamь ajьtasan?

Coqraq. Ma ana ajьtaman, aһa.

Bajdimat. Tova, bir allax men anь qanьm-җanьm
vьlada syjyv qaloqan edim.

Coqraq. Kɵv qaldьm keteim. Sen syjsen anь mada-
гьп tavarsan. (*Dev ɵre turur*).

Bajdimat. Toxda-toxda җarlь nek aһьqasan, bu iшden
bir-eki uшаq ɵteik.

Coqraq. Anь ne uшаqь vardь. Kerti saһa alaj ɵte
eseler: bir da qaramada Lokkaq qacda ket. Sen ho de-
sen Lokka tijrede ~~turadь~~, men anь caqьгьv keleimda siz
syjgenigizni sɵleјirsiz.

Bajdimat. Xajьr, Lokka tijrede ese, birda qaramada
anidi zamanda alda kel. Ol saqatda anam da mьnda

bolluq tyjyldy. Men mьсыmaj vaşьma madar etmesem, alar meni satarьqдыlar.

Coqraq. Savluq bla qal. Menda anь terk oquna cыqььv kelirmen. (*Dev Coqraq cыqar. Minat kіrіv*).

Minat. A qьz, quv bolluq vьlaj etiv turmaj qoluna bir іş alsana. Bar eki celek suv keltir, atan pırevleden kele volur, ana uşxuvur eterge kerekdi. (*Bajdimat mьdaxlaңan xalda celekleri bla suvqa keter*).

Minat. Bu qьznь murdar çyregine adam ne etsin (*acuvlanaraq*) çanь çьqьv qalsьn. Etermen dev men sөz verdim. Men Çatdolanь aldamam. Anь asravda tamqam volmaj, ylgym volmaj, adetim, namьsьm tavьlmaj „ummoh“ derigi volmaj „cuh“ derigi volmaqana өlsemda vermem. (*Şakaj kіrіv*).

Şakaj. Ol ijmansьz qьz qajdadь. Bygyn Mazan alьma tybev vek yjaltdь. Alaqa ne „hodan“ ne „oqajdan“ bir çuuv berirge kerekdi.

Minat. Kev-kertidi, adamnь ne ьşandььv, ьşandьrmaj, neda qojuv-qojmaj tururqa kerek tyjyldy. Çatdolanь har zatlarь ornundadь; tamqalarь, ylgyleri tyrlenmegendi. Mal desen mal, mylk desen mylk har namьsььvьznь, har sьjьvьznь tavdьrlьqдыlar. Bajdimatnь atasь varda Xaçaj bla Gitcenі caqьrda kel. Alar varьv berligigizni-allьqь-qьznь tavsuv kelsinler. Sora ana көre іş eterbiz.

Şakaj. Qajdam tejri. Entda qьzdan bir soruv qarar-medin. Birda tireliv toxdasava ne eterbiz.

Minat. Quçursan sen. Ol kimni xavle çaşьna terilt-çiriv ajlanadь allax bilsin anь. Ne soruv kerekdi ana, ol bir-eki tajaq көrse qorqarda toxdar. Alaj bolmasa ta

ахърында ол бизни қарпывъзнь теблев биревлеге қасъв кетер.

Ѕакaj. Хажыр... въжаоъ seni entda артыңнан бир сииъ съқтасын. (*Дев съқар*).

Minat. Bu teli kişini maldan vaşxasъ çoqdu. (*Bajdimat suv celekleri bla kırlır*).

Minat. Қъзм, celeklerini alaj salda kel, qatъmda oltur. (*Bajdimat axsъnъv varъv Minatъnъ qatъna coger*).

Minat. Balam, sen ekincede meni betime qarav anam derik esen, bu işni et, sen bu işni etmesen, men sana ekincede balam demem. Endi blaj-alaj desen atan seni xaram eterigine aзыmsъz vol. Çammolatda sen bu işni etmegenden sora ne sanna, ne kesine bir xata eterikdi.

Bajdimat. Atam da, sen da, Çambolat da, allahda, fajqatmar da keliv ajtsaqъzda men dynja vaşъna erkin volqan zamanda bazarda xajvanlanъ satdъrqanca satdъrmat.

Minat. Seni kertda dev adamqa sanaqanъa vaşъn kôvedi, sen kesin-kesini cancsanda biz bu işni etmej qojarъq tyjylъyz. Ma-endi, vuz kesini, atan iş tausdururqa Gitce bla Xaçajъnъ caqъra ketgendi, „qъf“ desen vaşxa etmej tşъndan kirit salъv qojarman.

Bajdimat. (*Cyreksintъ*). Meni tşъymdan kirit salqaj. qoj avzuma kirit salsanda men ol işni etmem. Mazanlanъ alaj bek sye esen sen kesin var. (*Kêçevsinintъ съқар, Xaçaj Gitce Şaқaj kırlırl*).

Gitce. „Kynde-kynygyzda blaj“ Minat! Xaçaj, Şakaj vizni bek quvandırqandyla, alaj bolsada oqurlu saqatda tevret tutqan işini.

Minat. Sav voluquz, qurmanıqız volajım! „Qızın bolsa erge aşyq, ölyn bolsa çerge aşyq“ degendile, neteik.

Gitce. Abba, ariv ajtasa, kev kerti ajtasa, tybbe tyz ajtasa, tabba tamam ajtasa Minat!

Minat. Bizda Bajdimatqa көв kynny ғырғын ашатды, ol da көзvyne vizni belgi atlaqa, belgi өgyzlege mindirsin. (*Kylırlı*).

Xaçaj. Tejri kyeв хырлы zat volqaedi meni хырым qolaj tartmajdy.

Şakaj. Ant etdirigiz ol хыр çanьndan sorsaıqız—aңa meni хырымда асығь bek oquramajdy.

Gitce. Qızın хығда oquramajmьdi eken?

Minat. Qojuquz-qoj çaramaıan camlanь, aң sorub kim ajlanьqdy, işni eterge kerekdi. (*Xaçaj bla Gitçe ölr-ölrlerlne qaraө qatbnnь açırlıgıne seırsınlrlı*).

Xaçaj. Minat! naqırda, naqırda bolsada iş naqırda tyjyldy. İşigiz qalajdy, ne çerde toxtaşvdy, viznida tanьş et!

Minat. İşni sizge Bajdimatnь atasь da ajtoıan volur. Alaj bolsada biz Bajdimatnь Mazannь çaşyna, sizda uşat-saqız berirge tavkel volqanvьz. Ma-munu ycyn Mazanңa varьv ne çarlıьbqnda tьndьrьrqa dev sizni saqьroıanvьz.

Gitce. Naqırda-naqırda bolsada siz işigizni kesigiz bile volursuz meni kölyme kelgeni, biz Mazanlaqa varьv iş tausqandan ese ala veri kelsele dev vьlajdy.

Şakaj. Alajdı, biz xapar vereik, ala veri kelsilleda işni munda tausurbuz.

Xaçaj. Meni kəlymeda alaj keledi, (*Deş öre tururla Minat bla Şakaj alanı aşbra cəqarla*).

Bajdimat. (*Bajdimat kirlə*). Ax... Bla meni xajvandanda ucuzlav satadıyla. Bir adam bazarda bir mal allıq bolsa ol malıñ çyz tyrlı çol bla tögeregine qarav sına-maj almajdı, menə ömyrymdə kərmegen, bilmegen bir adamıma qalaj varajım. Xajvanlar caqlı bir daraçam bolmaqan men çarlı, men xariv ax..... (*Başın tutub orunduqqa qavlanıb taralıb, sınıb, birazdan*). Meni atam tykenden bir arşın majmöz allıq bolsa; ol arşın majmözny aqasın sınaqda çyz tyrlı tintmei almajdı. Meniva sınamaqan, kərmegen bir adamıma satadı. Men blaj etib turmaj vaşma bir qarıv eterge kerekmen. Ol Coqraqda qajda qalıb ketdi, ekindige caqlı kelime degen edi. Ol kelse ne qadar aşıb bolsada Lokkağa qasıb keter edim. (*Orunduqqa qavlanıb ol alaj turqallaj Lokka bla Coqraq kirlirler*).

Lokka. Bajdimat! Qonaq syjmegen adamca alaj etib nek turasa? (*Bajdimat qovar*).

Bajdimat. Xoş keldiñ Lokka, çañ aj bla kəryn çarlı, bizni unutub qojdunda (*Olturtur, Lokka tytyn icer*).

Lokka. Bajdimat ne xaparıñ vardı, betigiz nek tyrlengendi! Bir qajdıña vardı allax bilsin ansı.

Coqraq. Bajdimat bla seni qarın avruvlarıqızın men bek ariv bileme. Alaj bolsada bek çalınsaqız menda voluşuqda voluma.

Bajdimat. Başqaların men bilmeimen. Maña voluşqan vugyn çandət tavarıqdı.

Lokka. Tejri. Bajdimat sen boluşluq izlesen biz sanna boluşluquvıuşnu vygynden ozdurmaj etiv başlarqa xazırvıız. Alaj bolqallıqqa men xalqdan bir ala-cola xapar eşitgenmen. Ol xaparlannı ne boluşlarında maña ajtda sora vizda aña kere kesibizni quraşdırıvıız.

Bajdimat. Da Lokka vizde sen eşitmegen xapar çoqdu. Anam atamda allandırvı menı erge veremen dev ajlanadı. Tambla nekah eterge dev ajlanadıla. Mena kimge nekah etgenlerin, kimge vergenlerin bilmejmen. Menı vygynden sora vuqıovqa sallıqdıla. Sen eter onovuı et.

Lokka. Alaj ete mıxşqandan xajır çoqdu. Alaja men bir çarlı adamnı çaşma. Seni atan bla anaı col bla maña bir zamanda da vermezle. Sen kerti menı sye eseı vizge vygynden tavı çoqdu. Bajdimat, sen razı vola eseı vygyn çaşırtnı qacajıq-da keteik.

Coqraq. Vygynden sizni işigiz ozoqandan sora vuzulluquna inanıvıız. „Qaloıan işge qar çavar“. Muholluq etmegizda qacıvıızda ketigiz.

Bajdimat. Da ne eteim siz ajtxanna men razıma, Lokka birda qaramada sen atıña minda kel qacajıq.

Lokka. Xajr... Men bir çarım saqatdan kelime sen alıvıvı-sallıvıvı xazırlav tur. (*Coqraq bla Lokka guzavalav cıqarla. Bajdimat kvıyrny acıvı kamarı, tyjmesin alır. Başxa xapcıklerinde bir tyjymcekkı tyer. Minatnı kelgen tavuşun eşitıv kamarı, tyjmesin başxa xavcıklerinde orunduq tyvıne salıvı çaşırır. Minat acıvılanıvı kırıvı*).

Minat. Gıaur el uıaltmaıan uıalmaz, sen elni xavle çaşın usıce cıvıvı nele etiv ajlanasa; men vygynden sora saña dynjanı çarvıvıvı kızızmem. Tur uıalmaz qaranı

yjde. Men əlgynsy seni tşşndan kiritni aşrmam. (*Minat Bajdimatn cacyb-vaşbn tyer. Ujalmaş dev bilegin-den cimdır*).

Bajdimat. Çşrtına cacyb (Dev qbcbrbr)

Minat. Qolunu-butunu vaşxa-vaşxa eterimen. (*Bajdimat çblar. Minat kirt salbş keter. Bajdimat quşruşunu şyl-tymlerinden olturalmaj dşgalas eter*).

Bajdimat. Sen meni tşşymdan çeti qat buşov sal-sanda vygynden sora meni bu yjde tabmazsan. (*Xapşy-şlenida albş terezeden cşqşş qacar. Ol saşatdan Minat terezeden çaşrtbn kelib qarar. Bajdimatnş qacşanbn bilib o... o... dev çblab eşikde Şaşajnş albş kirit*).

Şaşaj. Aj şjaur murdar! Bajdimat qajdadş?

Minat. Oo... Çarlb valam. (*Dev toşuqlarbn tyer Xavada toşuqlarbn tyjşv kirit Çblarlar*).

Şaşaj. Aj şjur, qara vet qatş, eterigini etiv endiva nege şntşvlanasa. (*Dev guşavalab cşqar. Minat bla Xaavş sarnaj tururlar. Şaşaj tşjrelerin, xonşularbn çşjar. Muratlarş qbznb varbş zor bla şşjbrmaq bolur. Kimni qolunda qazbşş, kşmni tajaşş, kşmni kyregi, kşmni qamcisi, volub qaracaj adet bla xaxaj-tuvaj bolurlar. Minat çblaj turşan çerinden*).

Minat. O-o... qurmanşqşş volaşşm... Qarnaşşq etigiz... (*Dev çblar. Xalq aalabalşq etiv qbznb şşjbrbrqa cşqar. Minat da bzlarbndan çblaj cşqar*).

(Ç a v u v e n e r).

III P e r d e.

Усунсу çавув асылған заманда ојун Lokkanь ујынде ась-
ль. Уј бир çарль адамнь ују болув, ујден бузулув етилген pec
болур. Бир gitce тerezesi, бир eski столу, еки eski шидиги, ујну
тувунде бир ullu ақас сивиртги, pec avzunda бир-еки отун çарға,
бир бутақъ сынан бир қъсқас, орундуқ, усында: бир çавақъ
çasдық, eski çуурған. Lokkanь анасьнь осал киимлери болур.
Pec avzunda олтурув отну ышра қолунда Lokkanь eski қавда-
льн çамай турур.

Кавахан. Lokka келив көреим, andan алға өлеим,
Lokka қатын келтирсин, Lokka dommaj өлтырсын. Ax иги
сақан қатын алыв бир көрыр еди. Qartlyқында уjt-ujt
де бир төвсер едим.

Tatly-Xan (*Guzavalaş keriş*) Anam.... anam, ујын
қурुरुқ булај етив турурқа қалај көлын варадь. Lokka
қатын қасыгьв келеді. Тур ујну çараşдырайьқ!

Кава-Xан. Ej қурुरुқ алaj degen nedi, ујвызде
adam avzuna салырқа çуқувуз çоқду sora биз қалај қо-
нақ ашығалықьвз. (*Guzavalaş aqac сіelirtgi ela ујну бу-
қулатьв сіelire баşлар. Tatly-Xan тіjре қьзлань, çаşлань
çьjar. Çаşлақа Tatly-Xan çьqqan заманда анась ујну
төрт çаньн sermej турур. Тіjре қьзла қуванс төвьрлв
волув қлртлрлер*).

Qızla. Ma endi, Kava-Xan, Lokka qatın alıb keledi. Bizda toj eterbiz, tevserbiz, ojnarvız. Alaj tyjlymydy qızla? (*Dev quvanırlar*).

Tatlı-Xan. Ma men bulaj etiv tevsermen. (*Dev sdemejge varır, qalqan qızla auzlarbıla qobuz soquv xars ururlar. Çaşla kırıb*).

Çaşlar. Toj qutlu bolsun. Bizge kelin keledi viza bygyn ualırvız. (*Çaşlar həyuv-həyuv ajaq öygerler*).

Kavaxan. Tatlı-Xan çarlı bulaj etiv turmaj çan-çanvızqa qararqa kerekbiz. Kelgen qonaqlaqa sojarqa bir malıvız çoqdu. Ne xısn etiv salıraqa bir uvuc vudaj unıvız çoqdu. Tur! a qız tijrege, xonşuqa bir çajılayıq. Çaşla, qızla tojların etsinler.

Tatlı-Xan. (*Quvanıb*) anam sen qorqma „toj aşx tovalaq, çarlı kely çarlıq“ dejdi. Xonşularıvızdan art vırcxa bir put vudaj un, bir önkyc toqlu alırvızda sojarvız. Sen anam anı qojda qartlıqında çanıç çaşnı quvanısn etiv bir uvalı.

Qızlar ıla çaşlar. Alajdı-alajdı, endi Kava-Xan tevsemese çaramaz. (*Tatlı-Xan anasın qucaqlav tojqa cıqarır. Kava-Xan qart qatınlarca qujruqun arı-berı atıv vas-vas-vas dev tevser. Bir çaş şok atar, Ramazan kırıb*).

Ramazan. Kelin, kynde kynynda vılay bolsun!

Kava-Xan. Sav vol qurmanıç volajım Ramazan, ol çarlı öksyzın qatın qasıgıv keledi degendileda biz anı quvanıv ajlanavız. Ramazan avruun alajım „bedişi bolmaqan uyne vartda bedişi keltirdi“ dev volavız dev qorqaman. Ol teli çaş bu işni bizge bir zatda ajtmaqan-

laj etiv keledi. Bizniva qonaq aşırır kivik bir zatıvız çoqdu.

Ramazan. Kelin, sen ol zatlar ıycın birda qorqma men eki put budaj un verirmen. Tijrede Qasbolatnı bir semiz toqluları vardi anıda  nkyc alırbız. Ma alaj bla biterda keter. Qızlar bla  aşlar quancların etsineler, kel biz  arlıbırbızqa qarajıq.

Кава-Хан. Оу, sana qor volajm, senden alqa  leim. (*E lstda c qarlar, q zlar bla  aşlar  lr, e l t  segen-den so ura*).

Tatlı-Xan. Men bir qarajım kelmejmille eken bla. (*Dev c qar.  aşlanı o unlar  oxtama. Tatlı-Xan cavab k lr*).

Tatlı-Xan. Ax men  arlı ne eterikbiz ma  etdileda qaldılar. (*Guzabalav k lr  aşda q zda qalmaj e  kden qararlar. Orajda ajtılqan ta la e  t le ba larlar,  ir-azdan e l  aş k lt  e  k  synde oarajda ajt rlar. E  kden „o  ajaqnı alqa sal, o  ajaqnı alqa sal“ degen ta la e  t  lrler,     lar at  rlar. E l q z k l n  e   qoltuqundan k lr ler, ba bnada av at   k lr ler. Q zlar k zyu-k zyu k l n  qucaqlarlar*).

Кава-Хан. (*K lt *) Ua... qurmanı... volajım, balam, bir qucaqlaim (*Dev k l n  qucaqlar q zlaqa  aşlaqa qarav*).

Кава-Хан. Xars uru uz men bir ualaim. (*Dev c qar,  aşlar, q zlar quanı xars ururlar. Ol   ja  llaj et  t  ser. Ramazan k lt *).

Ramazan. Endi  aşlanı ekisi Xurzukka varsınla, ol q znı k ltirgenleda solusunlar. Eki  aş bla q zlada k l cikni erikdirmegenlej tursunlar. (*Dev Ramazan bla e l  aşdan qalqanla c qarlar. Ala c  qanlaj  aşla bla*

*qızla auzlarb ela qoşuz soquş teşserler. Sora olturuş
Tatlı-Xan iynar ajtır qalqanlar eziv eterler).*

Tatlı-Xan. Syjgenim ketiv varadı qızla ol biçce-
sında malına,
Ax meni çaşym qurman bolqaedi syjge-
nimi çaşına.
Sujgenim minen ol toru açır qızla, qa-
natlı kibik cavadı,
Ov, naşym saña qajıqdan meni çyregim
avruv tavadı.
Syjmeklik acuv alqandı qızla, tuv sanla-
rım eritiv,
Syjgenimi menden döndyryrlermi anı
şavij başın teriltiv.
Sen meni atsaña men seni atmam ölyv
sal aqacqa mininci
Közlerim saña qarav turluqdu ölyv qa-
qavırqa kirginci.
Men biçden, xandan da syjeme çarlı syj-
gencigimi bir qaşın.
Bajdı, biçdi devda qırılmaqız çaşın
şınaqız başın.

(Qız iynar ajta turqanlaj bir çaş cavab kelib).

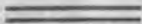
Çaş. Xurzuçula bir aman saut bet alıv kelediler,
bir xata bolmaqaeidi. *(Qalqan eki çaş seskekleñib eşikni
begitirge kyreşirle. Xurzuçula kelib eşikni ururlar.
Icinde çaşla şırtların eşikke tırerler. Alaj bolsada qav-
qa, daur bolub eşikni uatıv kıtırler. Çammolat, Baj-
dimatıv tutub).*

Çammolat. Gjaur qaxme mında ne işin vardı? sığ dejmen busaqatdan, berı. (*Syjrer*).

Bajdimat. Sizni meni vla işigiz çoqdu, men syjy kelgenme, maña bir adamnı zoru çoqdu. Bojnumı les-segizda sığarıq tyjylmen. (*Qbznb saqlav turqan çaş-larnı tajaqla vla tyjyş qbznb da qbcbrıq etdire albı keterler. Kaşa-Xan Kiriş tovuqların tyjyş cılar*).

Кава-Хан. Ах... мен çarı, qıjnlınlı tyjege min-seda it qavar... degen vıaj volur, men carı.

(Ç а в и в е н е р).

IV P e r d e.

Tertyncey ojun asyloqan zamanda ojun vьjaqь Şakajnb yjynde volub otcaqada Şakaj kesi çaңыз oturub turur. Bek muidaxlanьb biraz turqandan sora ajьr.

Şakaj. Xej, xej dynja degin. Meni vaşьmnan ne azavla, ne palaxla keliv ketdile. Mьndan amanьndanda allax saqlasьn. Bu qara-bet qatьnnь amana çetdirmegen ucuzluqı qalmadь. Ol qьznьda avzuma urqanca eliv Çatdolaqqa verdi. Ol nalat qьzda vizni saqalьvьzqa tykyryv ketdi. Ej... gjaur murdar yjdegı degin. (*Şakaj kesi-kesine acuvlanьr. Ol saqatda Minat eki etegin birer çanьna cyjyryv qolundada tajaqь ьla kьrir*).

Minat. Saq vol marça, kylden arь cьqarsan, dynja qatьşьv ajlanan zamanda.

Şakaj. (*Acuvlanьb qoluna kəsev albə*). Aj gjaur, qara bet, dynjanь vaşьn tyvyne etgen sensen cьqьv ket dejmen gjaur murdar. Ollaxı vaşьnb tyk-tyk-etermen (*Deş kəsev ьla cəvər. Ol saqatda Gitçe kьrİR*).

Gitçe. Toxta, toxta ajyne Şakaj çaş volubmı ajlanan (*Şakajnb tutar. Minat arlaqqa turub*).

Minat. Kelmege qojcu veri, kylden cьqmaqanlaj olda söləşsin çauuma. Anь adamьbьqьn men vьlemen.

Gitçe Qoj-qoj varda oltur. (*Deş şakajnb olturtur. Eşikden Çammolat Bajdimatnb artьndan urub*

kiirgenlej ol varqan adamlar varbda klrirle. Yiny lci qalabalq volur. Şakaj Bajdimatxa bir qəsəvny albə savar).

Şakaj. Murdardan tuvoqan - murdar, sen meni saqalına tykyryv ajlanasan. Kəzlerini çiltinlerin cəqarırman ollaxi.

Xaçaj. (*Şakajın tutuş*). Ajyne Şakaj qoj bu savijni syryv ajlanma. Anı adamlar çanlytxan volurlar ansı ol kesi da etgen volmaz.

Şakaj. (*Adamlara ajlanış*). Sav voluquz qarnaşlarım. Sizni mənə etgen qarnaşlıqlıqlıznı mənə ölməsem unutmam.

Minat. (*Acıqlanış*). Sen teli sanca endi sancana səleş turmada, tije, xonşu çylyqan közyvdə Mazanlara adam iiv işni qızvıv və tındır çanından səleş. Terk oquna nekah etiv adamların yjlerine eltsine.

Şakaj. Meni kəlymedə alaj keledi. Gitçe! Birdə qarəmaj Xaçajın əlvə varda, mazanlanı adamlarında nekah eterge apendinidə əlvə kel.

Bajdimat. Siz meni tişlik-tişlik etsegizdə mən bu işni etmem, boş varıv kyreşmegiz. Başxara qaruumdan kelməse kesim-kesimi dınjadan qoratırman.

Çambolat. (*Qamasın cəqarış*). El yaltmaqan yjaltmaz, ollaxi içini çarırman. (*Dev savar*).

Xaçaj. Ket, allax urluq. Ollaxi başxa etməj qulaq çanına veriv kirpildetirmən. Varında münü etin aşarqamı umut etəsiz.

Şakaj. Eəndi igi qarnaşlarım kivi, varıqlıqda Mazanlanı adamların əlvə keligiz. Münü mından arı sozmaj nekahın etiv Mazanın çasına verirge kerekdi.

Xaçaj. Da qarnaşym, Şakaj, viz seni xaterini eter edik, alaja qъзынь etiv turqanъn koresen. Entda vizni „eşekden çыqыланса“ etiv qojmaşyn. (*Qalqanla bir-birlerine qaraşыb şыbırdarla*).

Çammolat. Endiva bir „dъb“ degeedi, men anъ vaşxa etmej tişlik-tişlik etiv qojar edim.

Minat. Oqaj-Oqaj, endi viz ajtxandan çыqarъqъ çoqdu, siz igi çanlarым kivik varъqъz.

Gitce. (*Xaçajqa qaraş*). Da tur varajъq. (*Dev eķi-sida çыqarlar, alar çыqqanlaj Bajdimat qыcыrbq etiv çыlar, adamlar ol zamanda Bajdimatъn albъ vaşxa yjge çыqarыrlar*).

Şakaj. (*Minatxa*). Endi blaj etiv turmada xar zatъna qara, men bir sojar mal madar eteim. Qonaqla kelsele yjalъrbъz. (*Şakaj çыqar. Minat yjny tørt çanъn çыbşdъra turqanlaj Xava ķirib*).

Xava. Anam, eki qonaq keliv turadъla Sylъqarlar-dan bolurla dejmen bir qara.

Minat. Ov... alaj degen nedi. Endiva ne ajlanadъla, ajt ķirsinler. (*Minat çavluqun tyz qыsarqa ķyreşe turqanlaj Adej bla Ramazan ķirirle*).

Ramazan. Yjgygzge igilik Minat, ne etiv turasъz, tъnc-esenmisiz.

Minat. Igilik ķorygyz qurmanъqъz bolajым olturuqыз. (*Dev şindik salbr olturtur, suvsaъ icirib tuvralarъnda olturur*).

Minat. Aşatmaj xapar sorqanъma aiv etmegiz, igi xapar ajtъqъz.

Ramazan. Allax aiv etmesin, nek aiv eteviz. Aiv etgen bizge aiv eterikdi. Alaj bolsada bizda dynjada bol-

maqan zatlanь etmegenviz, Minat egecim. Qъzъqъznъ qacъrqan esek çuqluququznu syjыv qacъrqanbъz, sizni syjmesek ollaxи qъzъqъznъ qatъnada varmaz edik. Endigisindeda Minat, Kynnym eli sizni çuqluququznu izlej-dile emda vizni sizge kelecige iйgendile. Siz bu işden birda soquranmazsъz. Tъjъnъlъ bolsa qъzъqъznъ gynaxъna kirmegizda etigiz işin. Qъz bu işni eterge syjgeni sizgevizgeda acъqdъ. Eki syjgenni bir-birlerinden çylan bla maqanъ ajъrqan kibik ajърмаqъz. Ajъrabъz desegizda, anъ artъ sizge oqurlu volmaz. Qartla: „quvaqandan qacma, qacxannъ quvma“ degendile Sizni ol øksyzdy çarlъdъ-dev kølygyzge kele volur; lakin øksyzde çarlъda iş çoqdu, adamnъ aqылъndan, adamlъqъndan tergerge kerekdi. Da etigiz bu işni. Adam acuvlanan saqatda sъjъrqanda neda eter. Amma işni kertisine çetgen zamanda quruda acuvlanъv tururqa kerek tyjyldy.

Minat. Ajtxan sөzygyzge bereket versin. Bizni adam-qa sanav kelgenigizge çanым qurman bolsun. Alaj vol-sada bu iş viz etallъq iş tyjyldy. Munu avzuquzdan cъqarъvda saqъnmaqъz. Andan vaşxa ne kerek ese, qolumnan kelgenni ajamaj eterge kyreşim.

Adej. Minat! egecim, viz senden, vaşxa mal, aş tilej kelmegenviz. Sen egecim quruda acuvlanъv turma. Qъzъnъda biraz çazyqsъn. Bygyn ol eki savijni bir-birlerinden ajърмаq vek qъjъndъ.

Minat. Meni qъzъmъ teriltiv ajlanalanъ men vilemen. Anъ maña kişi yretiri çoqdu. Men voş øtyryk sөzny sөleşgenni syjmejmen. Bu iş viz etallъq iş tyjyldy.

Ramazan. Minat egecim, viz mъndan køv seni bla ky-reşalmaqъz. Alaja sen bu işni axъrъnda soquranmasan

men bir zatda bilmejmen. (*Adejge qaraş*) cyr Adej ke-teik (*Eksida salamlaşbş keterler. Alar ketkenden sora, Minat kesi-kesine ajtır*).

Minat. Ölgenigiz it bolsun degin entda ujalmaş qız tileş keledile. Çumanь хуцу çaşna vermesema gьrt derigedi. „Moh“ derigi çoq, „cux“ derigi çoq. Arvazьma tamqalь, ylgyly belgi atla, belgi ögyzle kirligiva birda çoq, tejri alsьn sizni. Qız çaşnь syjedi dev, savij valamь teriltiv (*Kesi-kesine acuvlanbş*) neva syjsynda sora men ajtqandan cьqsьn, men koreim ujalmaznь. Anь mazallь volquncu ösdyryv, kesi allьna voşlava kim qoşarьq edi. Haçaj bla Gitçeva qajda qaldьla? Mazanlanь adamlarьn alyv kelgeş edile, terk-oquna arь nekahьn etiv, veriv ieredik. (*Qocbrbr*) Xava-Xava! veri kel, qururuq qajda qalьv ketdin. (*Xava cavbbş keltir*).

Xava. Anam, ne kerek edi?

Minat. Bar qururuq Haçaj bla Gitçe kelecileni alyv kele esele bir qara.

Xava. Bolsun (*Dev cavbbş keter, ol cьqqanlaj Minat yjny çasdbqlarьn çaraşdbra vaşlar*).

Minat. Men terk oquna eki celek suv alyv kelir edim. Ol nalat qız men kelginci yjny saqlarqaj, unasa. (*Qocbrbr*). Bajdimat-Bajdimat! a, qız! qururuq, veri kel. (*Bajdimat salpьlanbş kirir*).

Minat. Men suv alyv kirginci bulaj olturuv tur, quv volluq çapьn, vaşьvьzqaj kereksiz qajqьlanь keltiriv, ajlana esen olturqanьnь tolturqun (*Dev cьqar, anь bьzьndan Bajdimat çьlav, taralьv qarqar*).

Bajdimat. Ax! (*Baş tьven qaraş biraz turqandan sora ajtır*) allax dynjada menden çarьv, menden nasьv-

сыз җан җаратқан волюму? Мен харибни kim көв мал
версе аңа satadyла. Җарлы җаныма ваҗымь tygynden ese
көв җајоҗь салдыла. Allax җајоҗьдан yjlerin, ваҗларьн да
ајьрмасын. Allax! ol meni ваҗама алырға umut etgen
mallарь sxatларьна verilsin. Ia бир Allax! meni бу җерlege
җетdirgenle ваҗларьна, җанларьна азьм etsinle. Alaҗа meni
unutur kivik allax бир җајоҗь туьыrsyn. (*Dev orunduqqa
җыҗылыр, ol җыҗылғанлај Xava саввв җіріө*).

Xava. Sen uјalmaҗan uјalmaz endiva ne uјalmazlyq
eterge ваҗладың? (*Dev төгeregine қарар, guzavalaө
Җаммолатха җыҗылыр*).

Xava. Җаммолат! o... Җаммолат мьсьмада veri
сав мьсьмада. (*Barөө Bajdimatнө ваҗьндan tutar.
Җаммолат җіріө*).

Җаммолат. Bu uјalmaz ылај etiv nek turady? (*Eкisida
Bajdimatнө җөtyryw җыҗарлар. Minat җіріө*).

Minat. Bu nalat җыз җајрҗь верив ketdi eken? (*Ol sa-
җатда Xava җіріө*).

Xava. Anam җарлы бу Bajdimatнө бир madарьн көr-
meesek volmajды sen җыҗқанлај esi аув җыҗылғандьда,
Җаммолат ыла мен vetine сув ыларға kyрешив kyшден
ajазьtxанбыз (*Minat acuvlanөө*).

Minat. Gjaур дөrcyny җань җыҗьв җалсын alaj. Siz
аңа qulaq asmaҗьз. Аңа kim eseda хьјнь-xalmeш etgendi.
Bar атаң ыла Җаммолатха terk оқуна veri keligiz-de.
Буҗайданда Маҗақ аpendidenda duva алыв кeligre kerekdi.
Amal bolsa Маҗақ аpendini атаң veri саҗьгьв kelsin.
(*Xava җыҗар*).

Minat. Atasь Маҗаққа varsын, menda ol nalat җыз-
нь варьв Буҗајға soraim. (*Җақаж ыла Җаммолат җіріө*).

Şakaj. Endiva vıjaqı sizge ne volıandı.

Minat. Ne vıllıqdu volıva. Vıjaqı sıymegenleribizni birı Bajdimatxa xıjnı aşatxandı. Endi xıjnı sı icine tısgıncı varıv, Buşajqada, apendigeda kögyzırge kerekdi.

Çammolat. Alajdı-alaj terk oqna varıv apendini alıv kelirge kerekdi. Anam senda tısmada Bajdimatnı Buşajqa bir kögyz.

Şakaj. Men apendige keteim, ol cum tajaqmı qajda eseda bir qaracıqız!

Minat. Tajaqmında gözendedi. Sen alaj aşıqıv tevreme, apendige bir çıqıa ala varmasın ol sana vojnun tartsanda kelmez. (*Xavaqa qarav*). A qız, Xava, kakıv var ese varda tıuıq orunıa bir qaracı. Bir çıjırma saqlı kakıv, bir kopvan çav, bir eki tilkem vıslaq ala varmasın apendi sana kıl aşav duva çazmaz. (*Dev vıslaq, çav albrıa Minat közenıe kırır, Xavada tıuıq orunda kakıvlaqa qaarıa eşıke cıqar*).

Çammolat. Buşaj vla Maşaq anı sav etsinle ansın men çaz alanı ekisine eki qozu keltirirge vorclu volama.

Şakaj. Ala ana çaraıaedile ansın ol qozu qoj degen. zat tyledi. (*Minat qolunda bır ıllu aqac kopvan vla bır çav, bır eşıl çançavluqqa cırgelıv bır vılek vıslaq tılkem, Xavada bır cetencikge salıv kakıvla keltırır*).

Minat. Bajdimatnı atası sen Maşaqqa vış som acxa vla ol qocxar qujruqnu elt, menda vılanı Buşajqa elteim. (*Minat varıv gözenden qujruqnu bır çançavluqqa cırtav cıqarır*).

Şakaj. Erikgenlanı qızı! Endi kerti ajtası vırcı vıri men terk oqna tısmaj Maşaqqa varaim, senda Buşajqa var (*dev keter*).

Xava. Anam çarlb senda bulaj etiv turmada var.

Minat. Ol çavnuda, vşlaqnıda, kakgylanıda cetenne salda ver veri, men terk oqna Buşajqa savıv anı şajtanlarını sölüşiv keleim. (*Xava ol ajtxnları çaraşdırıv keltirgenden sora*).

Minat. A bismilla, allax sen çol ver: (*Deş keter*).

Çammolat. Xava, Bajdimatnı esi vaşına çyılqan ese varda veri bir saqrıv kel. Bir eki sölüşiv qarajıq, kim bilsin etilgen xynıv kim etgenin ajtır eseva.

Xava. Kerti ajtasa... bir sorıv qarajıqda ajtırqa unamasa sen igi qorqut. (*Çoqarda keter*).

Çammolat. Men egecimi, qoşumda itleni çekgenca çalç etiv çegiv ajlanınlarını bergenden ese, vojnun kesiv itlege atsam köv igidi. (*Bajdimat vək mıdax volıv, Xavada anı bızndan kırıre*).

Çammolat. Biz seni kesiviz kiviç çaratılqanlv çalç çegiv kelgen bir tolu hozjına verirge murat etsekda, sen bisni vaşvıznı keserge başladıv. Alaj bolsada vı işleni sen kesiv etmegeninı viz bileviz. Sana kim xynıv etgen eseda çaşrmada ajt, ajtmasanda uf demeç çanıv alıv qojarlıqına işeksiz vol.

Bajdimat. Maña vırevda xynıv etmegendi. Men xynıvıslaqada iynanmajma. Allaj faşqlaqa iynanınla sizsiz. Alaqada alaqa iynanıv keslerin aldatıv ajlanınlaqada mın kere nalat volsıv. (*Çammolat olaj ajtıv qatasın coqarıv savar*).

Çammolat. Ollaxıj gjaur cinte, vaşxa etmej icini çarıv qojarma. (*Bajdimat qacıv orunduq artına kırıre*).

Xava. Ov men çarlıь альпъвтъ ајланаса, Çammolat, ɵlyv qalaım anadan ese. (*Dev Çammolatnɵ tutuv ɵşikge çɵqarır Bajdimat kesi qalıv*).

Bajdimat. Ah.... men çarlıь-men xariv, maņa kelgen qara kynle kimge keli! (*Baş enişge qarav çblamıqlarɵ toņerev çblar sora terk oqna aman niet esine tyşv*).

Bajdimat. Oqaj bu çaşavdan ese maņa ɵlym көv igidi. Bıaj ete çaşaqandan ese uşkoknu альв kesim kesimi ɵltyryv qojqanым көv igidi. (*Dev seķiriv turuv orunduq artɵndan sermev uşkoknu alır*).

Bajdimat. Bu kynden sonra maņa dunja çaşav xaramıv. Anam vıa qarnaşым endi meni ɵlgenden sonra etimi aşasыnla, qalqan qyzlarыnda dynja malqa satıv alanь vaqalarыndan igi tojsunla. (*Çblav, qaltırav uşkoknu kɵkyregine tirer. Baş ajaq varmaqv vıa uşkoknu sam-palыndan tartıv kesi-kesin urur....*) Ah (*dev çɵqırlır*).

Xava. (*Anɵ tauıuşun ɵşittv*) Ovu... ɵşigim çavыл-qan. (*Dev çavıv kirlv usyne qavlanıv çblar*).

(Ç a v u v e n e r).

V P e r d e.

Besinci ojun хънпсь Busajнь уjynde volur. Уj qaracaj yjleni gөzenlerini adetlerl bla çarasдырлыqan xalda volub, gөzenni ešigi, bir gitce teresezi, Buşajнь şajtanlarь turqan bir abadanь-raq gyrbe volur. Buşaj ullu cox cavluqı bla gөzenni bosaqa-sьnda olturub turqanlaj Minat qolunda ceteni, icinde çavu, vьslaqь gакгыларь bla kirib.

Minat. Kynyn aşxь bolsun, Buşaj, avrun alajьm.

Buşaj. Aşxьlyq kər. Xəş keldin, Minat. Bu saqatda şajtanla seni kellik xaragьнь ajtxan edileda, ia..ravvij allax ne qьjьnlyqь volub keledi dev menda alььna qarav tura edim. *(Buşaj artьna qarav şajtanlaqa şьbьrdaqan kьlk eter, Minat aьa seirsiniь keşl-keşne ajtьr).*

Minat. Aj, igi allax, seni basxan nasьv bassьn syjgenimi.

Buşaj. Minat seni nek kelgenini bu saqatda maьa şajtanlada şьbьrdadьla, alaj bolsada kereklini kesin avuzun vlada ajt.

Minat. Aj igi allax seni tutxan ьrьsxь tutsun savij-lerimi. Qurmanьn volaim ol aman Bajdimatсьqqa syjme-genleribizni biri kimge eseda хънь etdirib tersejtiv ajlanadь. El tyvynde bir çaxxa teriltiv qacьrtxan-dьlada, andanda sьjьrqaьvьz, alaj bolsada kesi-kesin meni aьa vermejsiz dev vuzadь. Biza Çatdolanь Masanь çaxьna iş tauvsuv turavьz. Endi sen dynjada alь хъ-псьн асьv çazuuv Çatdolaqqa volur kibik etsen saьa qolumdan kelgen igilikni ьlgyncy senden ajamaz edim.

Buşaj. Minat sizni xaparlarьqьznь varьnda maņa şajtanlarьm ajtxandьla. Aнь çazьvu Çatdolaqadь. Alaj volsada men şajtanlanь keslerine sөleşiv bir qarajьmda sen tьnьla, ne ajtsalada kesin qulaqьn vla eşitirse. (*Deş gyreeni qatna barьv kesi tamaqь vla sөleşir. Minatda selrsiniё tьnьlar*).

Şajtanla. Ana хьjnь—xalmeş aşatьlqandь, Bajdimat xariv tentirev ajlanadь. Aнь çazuuv Çatdolaqa voluv ömyry 80 çьldь. Bajdimatnь көv çaşь, көv qьzь voluv bek vaj, tolu yj voluqdu. Biz vi saqatdan aнь хьjnьsьn aсьv xar işin tyzeteik. (*Ol saqatda Çammolat guza-balaё klirir*).

Minat. Çammolat,- ne kerekdi, Buşajnь şajtanlarь Bajdimatnь xar ne qьjnьlьqьn usynden atarqa, çazьvunda Çatdolaqa eterge dev turadьla.

Çammolat. Oqese Buşajnь da, şajtanlarьn da analarь axrat qatьnlarь volsun. Bu saqatda Bajdimat kesi-kesin uşkok vla uruv öltyriv qojdu. Bu хьjnьsьlaqada vьlaqa inañanlaqada nalat volqaedi. (*Minat qьcьrbq etiё çьlav cьqar, Buşaj ne eterin vilmey, çunciv vaşь qaltbraj qalbr*).

(Ç a v u v e n e r).

VI P e r d e.

Altıncı belüm Qaracajda belgili хъјънс—Maşaqnı yjynde volub, yjyny icinde bir talaj хъјън kitabı volub, allında vurıu çez merekev orunladan bir merekev ornı, yjyny tyvyne kiiz sajbı olturub turur. Maşaqnı ysynde bir ulla tykly tonu, başında sarxı, qolunda namaz mıncaqları, başın qaltıratıb alanı tarla turqanlaj Şakaj eşikden kirir.

Şakaj. Salam-alikum, ummerek, appendi. (*Maşaqnı, Şakainı qolundaqların kergenlej kızıleri çanar*).

Maşaq. O-alikum-salam, sav kel çuuq vol, kel, oltur, ne tesiz tınc esenmisiz? (*Şakajın qolun tutar, Maşaq qol tutqan zamanda Şakajqa esletmej qolundaqlaqa qarar! Şakaj qol tutxan zamanda*).

Şakaj. Allax-umma-salliala, kesigiz tınc voluquz, bizgeda sizni oquruquzdan allax ajtsa ne qıjınlıq kellikdi.

Maşaq. Ol qolundaqlanında alaj salda, bıaj oltur, mubarek. (*Şakaj qolunda zatların yj tyvyne salıb olturur*).

Maşaq. Şakaj mubarek, ne kerekdi, sen oqurlu adam bıaj çuncub nek ajlanasa?

Şakaj. Allax palax vergejedi, yjde bir aman qızcıq var edida, anı ne хъјънı xalmeş etiv teriltgen eselerde, bir bitlerin aşaj tutqan bir çarlı adamın çaşına qacırtxan edile. Bizda ol saqatda ızından varıb, qızında sıjır

qanbъz, yjde tavxan adamlarъbъznъda tyjyv cacyv-qu-cuv etiv kelgenedik. Alaj bolsada entda anъ xъjnъsъ teřilmegendi. Sen, apendi, qurmanъn bolsam ana bir madar et. Seni duvaъ qavъldъ dev vytyn xalqda saъa iъnanadъ. Sen ana bir madar tavsaъ oъlgyncyn qulun volur edim,

Maşaq. Da xariv sizni bir qaum aman adamlanъ xajnъlarъ carъtъv aъlanadъla. Sizge busaqatda allax on kôzy vla qaravdъ. Alaj bolsada kertisin kitab ajtъr.

şakaj. Apendi, qurmanъn volain quranъnъ bir ac. *(Maşaq qovub řastbq tyvynден bir eřki řitabnъ albъ qarav, ajtъv vaşlar).*

Maşaq. Men allaxu taqalanъ sizge qalaj xukmu et-genin ajtaim:

Sen allaxu taqala xarketleri syjyv řaratxan qulla-ryъdan birise. Men kôv adamъa pal salqanman, alaj bolsada bu sizge cъqqaъ pal bir adamъa cъqъv kôr-megenme. Sen yjdegин vla alaj turqanlaj řandetde 4 miъ vařbъ altъn qalanъ em sъjъbъ řerine tyřerikse. Sizni xar birigizni beřiřer řyz xur qatъnъ voluqdu, sizni qъzъqъz Bajdimatъa kesi tîjregizden bir syjme-genigiz xъjnъ ařatxandъ, alaj bolsada sizge bu kitabda bir duva cъqadъda, anъ suvъa eziv Bajdimatъa icir-genlej usynден xъjnъsъn teřerikdi. Bajdimatъnъ řazuuv ol siz syjgen řařxandъ, omyryda 90 řyldъ. Ol ol siz syjgen řařqa varъv anda bek tolu yj volub řařarъqdъ. *(Ol saqatda řammolat řirir).*

şakaj. Ne kerekdi, řammolat, apendi Bajdimatъa bir arivla ajtadъ. Omyryda 90 şyl volub, kesida bek nasъvъbъ ыrъsxъbъ adam voluqdu dejdi.

Çammolat. Oqese bu хьпъсылақа nalat bolsun, bla ɵtyryk bla aldaв халқнъ ашақандап sora bir zatda bilmej esele. Bajdimat busaқatda uşkok bla urtda kesi kesin ɵltyrtda qojdu.

Şakaj. (*Maşaqqa*) Seni хьпъ kitabьnada sanada miң kere nalat bolsun. (*Dev guzavalaв cыqar*)

(Ç a v u v e n e r).

Ajaqь.

12-87
2.9.88

35358

Бақасъ 27 к.

Цена 27 к.

У. 03 к

Карачаевское Национальное Издательство.
--

На Карачаево-Балкарском языке.

МАГОМЕТ БОРЛАКОВ—Несчастная Карачаевская девушка—бытовая пьеса в 6-ти действиях.
